

Yeşil Dönüşüm Yolculuğu & Sürdürülebilir Finans

Son yıllarda yaşanan ağır iklim felaketlerinin hiç beklenmeyen bir sonucu olan pandemi, dünyayı benzersiz bir sosyo-ekonomik felakete sürükleyerek gündem değiştirmiş ve çok boyutlu değişim ve dönüşümün kilidini açmıştır. Küresel ekonomi yapısal değişikliğe uğramış, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomiye geçiş tek seçenek olarak öne çıkmıştır. Bu dönüşüm ile kurumlar finansal değerlendirmeler yanında, yarattıkları çevresel ve sosyal etkilerin bilinci içinde toplum ve gelecek kuşakların yararlarını da kapsayacak şekilde sürdürülebilirliği tahsis etmeye evrilmektedirler.

Çevre ve doğal kaynaklar, yeryüzündeki tüm canlılar için vazgeçilmezdir. Doğa olayları canlıların hayatını etkilemiştir ancak iklim üzerinde insanın olumsuz etkileri Sanayi Devrimi ile başlar. Dünya, hızlı nüfus artışı, karbon ve kaynak tüketimine dayalı ekonomi modeli ile gittikçe sürdürülmesi zor bir gezegen olmaya başladığının doğal sinyallerini çok önce vermeye başlamıştı. Dünya Ekonomik Forum'un (WEF) yayınladığı Küresel Risk Raporlarında son yıllarda iklim kaynaklı riskler ilk sıralarda yer almıştır. İklimin neden olduğu insani ve ekonomik kayıplar telafi edilemez boyuta gelmiştir. Uzun vadeli riskler göz ardı edilmeyerek daha köklü çözümler getirilmesi vazgeçilmez olmuştur.

İklim değişikliğiyle mücadele ve sera gazı emisyonlarının azaltılması yönünde uluslararası ilk ciddi adımlar 2015 tarihinde mutabakata varılan *Paris İklim Anlaşması* ve *BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları* olmuştur. Avrupa Komisyonu, 2050 yılına kadar net sera gazı emisyonunun sıfırlanması, sınırda karbon düzenlemesi ile döngüsel ekonomiye geçiş başta olmak üzere sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmek üzere dönüştürücü politikaları içeren *AB Yeşil Mutabakatı'nı (European Green Deal)* Aralık.2019 yılında sunarak iş ve yatırım dünyasının yol haritasını belirlemiştir. İklim krizi ile mücadele devrim niteliğinde ekonomik bir dönüşümü zorunlu kılmıştır. Yeşil Mutabakat Yatırım Planı Ocak.2020'de yayınlanmış olup ekonomiyle ilgili çekiciliği, önümüzdeki 10 yıl içerisinde AB bütçesi kapsamında iklim eylemine ayrılan kaynakları artırarak ve ek kamu - özel finansmanından yararlanılarak en az 1 trilyon Euro'luk sürdürülebilir yatırımlarını harekete geçirmeyi planlıyor olmasıdır.

Yeşil Anlaşma dünya ticareti açısından da önemlidir. Dünya nüfusunun % 9,78'ine sahip ve 27 ülkeden oluşan AB, 80 ülke için büyük bir ihracat pazarı olmakla birlikte uluslararası ticaretin üç küresel oyuncusundan biridir. Bu yüzden AB ile bağlantıları olan ülkeler ve uluslararası kuruluşların yeşil dönüşüm için belirlenecek standartlara uyum kritik önem taşımaktadır. AB, Türkiye için de en büyük pazardır ve 2020 yılı ticaret hacmi 143 milyar dolar olup ihracat payı % 41,3 ile birinci sıradadır. Bu doğrultuda ülkemizde Yeşil Mutabakat Eylem Planı 16 Temmuz 2021 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ticaret Bakanlığı

koordinasyonunda yürütülen Eylem Planı, sınırda karbon düzenlemeleri, yeşil ve dögüsel bir ekonomi, yeşil finansman dahil toplam 9 ana başlık altında, 32 hedef ve 81 eylemi içermektedir. İlgili Bakanlıklar, Birlikler, Odalar, Kamu, Özel Kurumlar ve STK'lar Mutabakat'a uyumla ilgili gerekli standardizasyon, belgelendirme, izleme-raporlama ile sisteme entegrasyonu ve benzeri çalışmaları sıkı bir işbirliği içinde yürütmektedirler.

İş dünyasında Yeşil Anlaşma'nın en tartışılan konusu Sınırda Karbon Düzenlemesi kapsamında, AB ile dış ticaretimizden dolayı maliyetlerin olumsuz etkileneceği konusu olmuştur. SKD, özetle mevcut olan AB Emisyon Ticaret Sistemi'nin (ETS) ithal malları da dahil edilecek şekilde genişletilmesidir. İthal ve yerli ürünlerin fiyatlarını dengelemek ve iklim mücadelesinin ana maksadından kaymasını engellemek için getirilmiş bir düzenleme olduğu açıklanmıştır. SKD'nin 1.Ocak.2023 tarihi itibarıyla üç yıllık mali yük olmayacak şekilde başlanması önerilmekte ve ilk etapta demir ve çelik, çimento, alüminyum, elektrik ve gübreler gibi karbon yoğun sektörlerin olduğu görülmektedir. TÜSİAD'ın Eylül 2020'de yayınladığı, "Ekonomik Göstergeler Merceğinden Yeni İklim Rejimi Raporu", Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında Sınırda Karbon Düzenlemesi devreye girdiğinde, Türkiye' den AB'ye ihracat yapan sektörlerin maliyetlerinin olumsuz etkileneceğini ortaya

koymaktadır. Ancak raporun devamındaki bulgularda ve bugüne kadar dile getirilen görüşlerden çıkan ortak fikir; riskleri barındırsa da Mutabakat'ın sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen bir fırsat olarak değerlendirilmesidir. Nitekim Mayıs.2021 tarihli Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED), değişim sürecini KOBİ'ler çerçevesinde değerlendirmek üzere "Avrupa Yeşil Mutabakatı ve KOBİ'ler" başlıklı bir rapor yayınlamıştır. AB'nin, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı ve ithalat sağlayıcısı olduğunun belirtildiği raporda, ekonomide önemli bir paya sahip KOBİ'lerin bu değişimde kilit rol oynayacağına, bu nedenle Mutabakat'ın bir engel değil tam aksine fırsat olduğuna dikkat çekilmiştir. Raporda özellikle SKD mekanizması nedeniyle işletmelerin bu dönüşüme adaptasyonun büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır.

KOSGEB verilerine göre, KOBİ'ler 2020 yılında toplam ihracatın %36,4'ünü oluşturmakla birlikte, ihracatın girişimlerin ana faaliyetlerine göre bakıldığında ; %58,7'si ticaret sektöründe, %36,6'sı ise sanayi sektöründe faaliyet gösteren girişimler tarafından yapıldığı görülmektedir.

Düşük karbon, enerji ve kaynak verimliliğine dayalı ekonominin dönüşümünde; yeni yatırım, iş planları, yeşil finansmana ulaşma, risk ve fırsatları belirleme gibi konularda en çok desteğe ihtiyaç duyacak şirketler KOBİ'lerdir. Öte yandan dünya ekonomisinin temelini oluşturan ve performansları, girişimci ve yenilikçi tutumları, değişime hızlı uyum gibi güçlü özelliklere sahip KOBİ'ler doğru desteklendiğinde riskleri fırsata çevirip rekabet avantajı sağlayacak yapıdadırlar. Bu sebeple KOBİ'ler büyük dönüşümde zayıf yönlerini güçlendirecek kaynaklara erişim konularında ulusal ve uluslararası teşvik düzenlemeleri ile de desteklenmelidirler.

Yeşil Mutabakat'ın önemli unsurlarından biri olan Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, raporda 'Tüm ürünlerin ortak bir metodoloji ve ilkelere dayalı döngüsel tasarımını desteklemeye yönelik 'sürdürülebilir ürünler' politikaları içerdiği' ifade edilmiştir. Bu Plan aşağıdaki amaçları içermekle birlikte, ekonominin modernleşmesi açısından fırsat görülmektedir.

Döngüsel Ekonomi Eylem Planı Amaçları

- AB'de sürdürülebilir ürün formunun yaratılması
- Tüketicinin ve kamu alıcılarının güçlenmesi
- Döngüsellik potansiyelinin daha fazla olduğu kaynak kullanımı yoğun sektörlerde odaklanılması (elektronik, bilişim, piller- taşıtlar, ambalaj, plastik, tekstil, inşaat-binalar, gıda, su ve besin maddeleri)
- Atıkların azaltılması
- Döngüsellik insanların, şehirler ve bölgeler için işler bir sistem olması
- Döngüsel ekonomi konusuna dair küresel çabalara liderlik edilmesidir.

İnsanın doğa üzerindeki olumsuz etkilerinin derinleşmesi sonucunda sürdürülebilirliğin sağlanması ve finansmanı hayati önem taşımaktadır. Sürdürülebilir finansman, ekonomik bir faaliyetin çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) faktörlerini dikkate alan yatırım kararları olarak tanımlanabilir. Kurumsal yatırımcılar, varlık yöneticileri, merkez bankaları, yatırım stratejilerinde

giderek daha fazla ESG kriterlerini dikkate almaktadırlar.

Bu kriterleri değerlendiren yatırım fonlarının büyüklüğü ise hızla artmaktadır. Bu artış, iklim ve çevre duyarlılığı yanında Paris ve Yeşil Anlaşmalar ile birlikte Yeşil Tahvil'e yönelik olası teşvik düzenlemeleri ve vergisel avantajlar ile büyüyen yeşil dönüşümde itici bir güç olabilecektir. Bu kapsamda Yeşil Tahvil (Green Bond); iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması, kirliliğin önlenmesi, biyoçeşitliliğin ve doğal kaynakların korunması gibi bir ekolojik problemin çözümü veya iyileştirilmesi gibi sadece yeşil projeler için kullanılma şartı olan sürdürülebilir finans enstrümanıdır. Paris Anlaşması'nın onayının uygun bulunduğu dair kanunun 7.Ekim.2021 tarihinde Resmi Gazete'de yürürlüğe girmesiyle, ülkemizde iklim politikasındaki dönüşüm süreci başlamış oldu. Sermaye Piyasaları, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri konusunda ilgilenmek isteyen tahvil ihraççılarına finansman sağlamak üzere yeşil dönüşümde kritik görev alacaktır. SPK, Yeşil Borçlanma Aracı ve Yeşil Kira Sertifikası Rehber Taslağı'nı Kasım 2021'de kamuoyu ile paylaşmıştır. Türkiye Bankacılık Sektörü'nün sürdürülebilirlikle ilgili uzun zamandan beri yoğun çalışmaları dikkate alındığında bu konuda en fazla yol kat eden ve bu dönüşümde kritik rol üstlenen sektör olmuştur.

Bu kapsamda, sosyal ve ekonomik boyutta varoluşu tehdit altına alan ve köklü çözümler getirilmediği sürece açlık, göç, savaş gibi yeni felaketlere yol açabilecek iklim ile mücadele kritik boyuta gelmiştir. Öte yandan çevre bilincinin gelişmesiyle karbon sıfır politikalar benimsenmiş ve uzun yıllar bir türlü yürürlüğe konulamayan bir dizi uluslararası anlaşma son iki yılda yürürlüğe girmiştir. AB'nin gelinen

